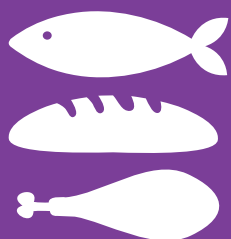

NNRs kommungranskning 2025

– Datainsamling från kommunernas hemsidor

LIVSMEDELS-
KONTROLL

SERVERINGS-
TILLSTÅND

MILJÖFARLIG
VERKSAMHET

BYGGLOV

Näringslivets Regelnämnd

Andrea Femrell, VD och ansvarig utgivare

August Liljeqvist, sakkunnig och rapportförfattare

Scantech Strategy Advisors, produktion och layout

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1. Inledning	3
1.1 NNRs projekt om regeltillämpning på kommunal nivå	4
1.2 Bakgrund	4
1.3 Disposition	6
1.4 Metod	6
2. Resultat och NNRs kommentarer	7
2.1 Kommunal timtaxa vid Livsmedelskontroll	7
2.2 Kommunal timtaxa vid miljöfarlig verksamhet	9
2.3 Kommunal timtaxa för bygglov	12
2.4 Kommunal timtaxa och fast avgift för serveringstillstånd	14
2.4.1 Kommunal timtaxa för serveringstillstånd	14
2.4.2 Fast avgift för ett stadigvarande serveringstillstånd	15
2.5 Handläggningstid serveringstillstånd	17
2.5.1 Handläggningstid stadigvarande serveringstillstånd	17
2.5.2 Handläggningstid tillfälligt serveringstillstånd (allmänt)	18
2.5.3 Handläggningstid tillfälligt serveringstillstånd (slutet sällskap)	19
2.6 Timtaxa/avgift för stadigvarande serveringstillstånd samt handläggningstid	19
2.7 Hur debitering genomförs vid livsmedelskontroll, tillsyn av miljöfarlig verksamhet samt tillsyn av serveringstillstånd	20
2.7.1 Sökning strategiska projekt	20
2.7.2 Generell sökning	21
2.7.3 Specifik sökning på myndighetsområden	21
2.8 Förekomst av strategiska projekt	23
2.9 Kommunala telefontider för rådgivning om miljö & hälsa, serveringstillstånd, bygglov, näringsliv av och kontaktcenter	25
2.10 Digitala verktyg	27
3. Slutsatser och NNRs rekommendationer	28
NNRs rekommendationer för kommunal regeltillämpning	31
Bilaga 1	33

NNRs kommungranskning 2025

– Datainsamling från kommunernas hemsidor

Sammanfattning

Näringslivets Regelnämnds (nedan NNR) rapport Kommungranskning 2025 – Datainsamling från kommunernas hemsidor redogör för information om kommunal regeltillämpning som framgår av kommunernas hemsidor, inklusive pdf-dokument som går att ladda ner därifrån. NNRs undersökning visar sammantaget att det fortsatt kan skilja sig kraftigt åt mellan olika kommuner. NNR har funnit att metodiken att ta hjälp av AI har givit NNR tillgång till information om kommunal regeltillämpning som på ett relevant sätt kompletterar den information som tidigare samlades in via enkäter till kommunala handläggare.

Kommunernas timtaxor för livsmedelskontroll, miljöfarlig verksamhet, bygglov och serveringstillstånd varierar stort mellan lägsta och högsta taxa. NNR har studerat taxorna på både regional nivå och på kommungruppsnivå och det är svårt att se några tydliga samband mellan kommuner som har hög respektive låg timtaxa. Variationerna är tämligen kraftiga både mellan befolkningsmässigt, geografiskt och strukturellt lika kommuner (kommungrupper). Statistiken för län, kommungrupper och befolkningsstorlek ger dock visst fog för att en skiljelinje i avgiftsuttaget går mellan stad och landsbygd. Med tanke på den avsevärt större mängden ärenden, större personalgrupper med högre specialisering och därmed högre effektivitet och lägre tidsåtgång, menar NNR att förutsättningarna för en lägre avgift i de stora kommunerna borde vara goda.

När det gäller timtaxan för livsmedelskontrollen finns historiska uppgifter från både år 2016 och år 2020 att jämföra med och dessa taxor har förstås stigit genom åren men inte mer än som kan förväntas med anledning av inflation och generella kostnadsökningar. NNR har också med hjälp av AI sökt efter uppgifter om hur kommunerna räknar sig fram till sina timtaxor vid miljöfarlig verksamhet. Denna information har dock generellt sett inte gått att få fram, även om några få kommuner redovisar sådana beräkningar. När det gäller timtaxan för bygglov är skillnaderna något större än för övriga områden, exempelvis är den högsta timtaxan mer än dubbelt så hög som den lägsta.

NNR har också studerat avgifter för några olika serveringstillstånd i kommunerna. Det visar sig att för ett stadigvarande serveringstillstånd kan priset vara drygt fyra gånger så högt i en kommun som i en annan. Samma samband, fyra gånger så lång tid, kan det ta att få handläggningen av ett serveringstillstånd avslutad i en kommun jämfört med en annan. Det finns därmed en stor potential att snabba upp handläggningstiderna för ett serveringstillstånd. NNR menar att detta visas genom att kommuner med olika förutsättningar och storlekar idag finns bland de snabbare kommunerna.

En övervägande majoritet av kommunerna debiterar en tillsynsavgift i förhand trots att möjlighet finns att göra på ett annat sätt. NNRs data om efterhandsdebitering är osäker, varför inga säkra slutsatser kan dras, men mycket tyder ändå på att efterhandsdebitering förekommer oftare idag än år

2020, på de myndighetsområden som har studerats. NNR ser efterhandsdebitering som ett verktyg i det kommunala arbetet med att skapa ett gott näringslivsklimat i kommunen. Verktuget behöver tillämpas på så många tillsynsområden som möjligt.

Det förefaller trots vissa osäkerhetsfaktorer i insamlade data finnas en hel del kommuner i Sverige där strategiska projekt med en målbild kring regelförbättring för företagen är aktuella idag, vilket är positivt.

En viktig del i god tillgänglighet gentemot enskilda i kommunen är självklart telefontider. För att nyttan med dessa telefontider ska optimeras behöver de vara lättillgängliga på kommunens hemsida och välkända bland kommuninvånarna. NNR har med hjälp av AI inte lyckats hitta denna information på fler än hälften av kommunernas hemsidor. Ibland har NNR vid manuell kontroll upptäckt felaktigheter i avläsningarna, vilket antyder att information om telefontider kan bli mer lättillgänglig via hemsidan.

Digitala ärendehanteringssystem får antas finnas i nästan alla kommuner men det är endast i 80 procent av kommunerna som detta på något sätt redovisas på hemsidan. NNRs AI har enbart identifierat ett (1) digitalt ärendehanteringssystem för varje kommun, men det kan naturligtvis finnas flera olika i samma kommun.

Ett viktigt instrument i arbetet mot en mer enhetlig regeltillämpning är utvärdering. Regeltillämpning i form av tillståndsgivning och tillsyn/kontroll har svårt att utvecklas om myndigheten inte först bildar sig en uppfattning om hur det fungerar i dagsläget, genom en utvärdering, tar ställning till en målbild och sedan beslutar om åtgärder som leder i önskvärd riktning. NNR menar att kommunerna måste se till att tillämpningen av regelverken är så enhetliga som möjligt i hela Sverige. Detta är viktigt för rättssäkerheten, likabehandlingen, konkurrensneutraliteten och företagsklimatet i Sverige.

1. Inledning

Hur olika regelverk utformas har fått allt mer uppmärksamhet, såväl i Sverige som internationellt. Det finns sannolikt flera orsaker till det, men en viktig förklaring är att ökad globalisering medför att regelverken i olika länder i ökande grad jämförs med de som finns i omvärlden. Företagens konkurrenskraft bestäms utifrån vissa grundläggande faktorer som marknadens utbud och efterfrågan samt av regelkostnader. En annan förklaring till den ökade uppmärksamheten kring regeltillämpning kan vara att de stora skillnaderna på lokal nivå, exempelvis hur länsstyrelser och kommuner tillämpar reglerna, har uppmärksammats mer än tidigare. Se bl.a. NNRs undersökning av regeltillämpningen vid Länsstyrelserna¹ och Svenskt Näringslivs arbete med företagens upplevelser av Länsstyrelsernas myndighetsutövning².

Enskilda företagare och näringslivsorganisationer lyfter ofta fram att olika regler och tillämpningar är kostnadsdrivande eller påverkar tillväxtförutsättningarna negativt. Nuvarande regering har ökat trycket på den offentliga sektorn när det gäller regelförbättring gentemot företagen, särskilt genom olika regeringsuppdrag, främst till statliga myndigheter inklusive Länsstyrelserna.

Regeringen har tagit initiativ när det gäller statliga myndigheters regeltillämpning genom att ge 36 statliga myndigheter förenklingsuppdrag och/eller återrapporteringskrav. Riksrevisionen³ har också tagit initiativ till en granskning av statliga myndigheters avgifter och kommit fram till att Regeringens styrning av myndigheter som både bestämmer storleken på avgifter och disponerar intäkterna, är för svag. Riksrevisionen rekommenderar åtgärder som bidrar till att myndigheterna utför dessa tjänster effektivt och med god kvalitet. Regeringens expertmyndighet Ekonomistyrningsverket har en viktig roll för effektivitetstrycket och det finns en potential för myndigheten att bidra ytterligare. Men idag är granskningen inte tillräcklig, konstaterar Riksrevisionen. Riksrevisionen föreslår efter sin granskning en rad åtgärder, men problematiserar principen om full kostnadstäckning som ekonomiskt mål för offentligt rättsliga avgiftsbelagda tjänster – något som också NNR ifrågasatt.

Kommunernas och regionernas organisation, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), bedriver ett eget arbete som tar sikte på att förbättra det kommunala företagsklimatet och förenkla för företagen. Exempel på detta är anordnandet av utbildningar för kommunerna⁴ samt genomförandet av regelbundna undersökningar av den kommunala organisationens tillgänglighet och service till företagen.⁵

Enskilda kommuner och flera statliga myndigheter har tidigare genomfört omfattande utvecklingsprocesser, där de vittnar om att detta har gett positiva resultat i form av "kundnöjdhet" samtidigt som resultatet i form av ökad risk eller minskade skattemedel inte har försämrats. Dessa processer visar att det finns stora vinster att göra för såväl offentliga som privata aktörer, och för skattebetalarna, i att

1 <https://nnr.se/wp-content/uploads/NNRs-Lansgranskning-2023.pdf>

2 https://www.svensktnaringsliv.se/regioner/kronoberg/lovande-start-pa-lansstyrelsernas-arbete-for-bättre-kontakter-med_1226584.html

3 <https://www.riksrevisionen.se/granskningar/granskningsrapporter/2025/avgiftsbelagda-tjanster-risk-for-ineffektivitet-nar-myndigheter-bestammer-och-disponerar-avgifterna.html>

4 Förenkla – helt enkelt är en utbildning för kommuner som vill förbättra sina företagskontakter

5 Insikt är en servicemätning av kommunernas myndighetsutövning: <https://skr.se/naringslivarbededigitalisering/naringslivforetagsklimat/foretagsklimat/insikt.6696.html>

myndighetsutövare förändrar – och kundanpassar – sin verksamhet. Denna undersökning är en del i den här processen, som vill möjliggöra för kommuner att jämföra sig med andra och att utveckla sin verksamhet. En sådan utveckling är till nytta för alla. På lokal nivå tar dessutom många enskilda kommuner egna initiativ för att förenkla för företagen, ett av dessa exempel är Tillväxt & Tillsyn⁶. Detta projekt drivs av Rättviks kommun i samverkan med den ideella föreningen Tillväxt & Tillsyn. Antalet kommuner som är medlemmar i föreningen ökar stadigt. Liknande projekt drivs också i andra kommuner i Sverige.

Det arbete som pågår på den lokala, regionala och nationella nivån är viktigt och bör fortsätta. NNR anser dock att konkreta åtgärder måste vidtas som förhindrar väsentligt skilda handläggningstider, divergerande rättstillämpning utifrån samma regelverk, skilda grader av digitalisering, olika prioriteringsordning, olika servicegarantier, skillnader i användning av externa resurser samt tillsynsavgifter som inte har en klar koppling till en motprestation. Kommunerna behöver också ta detta förenklingstryck från Regeringen som en viktig impuls.

1.1 NNRs projekt om regeltillämpning på kommunal nivå

NNR beslöt i april 2010 att inleda ett projekt om regelförenkling på lokal nivå. Projektet fokuserade på handläggningstider, servicegarantier och avgifter vad beträffar tillstånd och tillsyn för områdena serveringstillstånd, miljöfarlig verksamhet och bygglov. Vidare omfattade projektet förekomsten av s.k. företagslotsar eller en väg in till kommunen. Huvudsyftet med projektet var att kommunerna skulle se över sin tillämpning av regler, praxis och service som styr tillsyn och avgiftsuttag av företagen. Detta med inriktning på att regeltillämpningen ska bli mer enhetlig, förutsägbar och effektiv samt mindre kostsam för företagen.

NNR har gjort flera uppföljningar av projektet, åren 2012, 2016 och 2020. Vissa områden har lagts till (däribland livsmedelskontroll) och andra dragits ifrån, vissa frågor och ärendexempel har justerats, men en stor del av insamlade data är jämförbara mellan undersökningarna. Historiska data från projekten finns samlade på hemsidan Kommungranskning⁷.

I mars 2025 inleddes ett uppföljande projekt och NNR beslutade att pröva en helt ny metodik för insamlingen av data. Data om kommunernas regeltillämpning samlades istället för med enkäter in med hjälp av AI-teknik som sökte upp relevant information direkt på kommunernas hemsidor. Inom ramen för projektet presenteras denna rapport.

1.2 Bakgrund

Kostnaderna för kommunala verksamheter och prestationer ska normalt täckas av den uttagna kommunalskatten. Kommunallagen fastslår dock att kommunerna får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller.⁸ För tjänster eller nyttigheter som kommunerna är skyldiga att

6 <http://tillvaxtochtillsyn.se> och <https://www.rattvik.se/jobb-och-foretagande/starta-och-driva-foretag/natverk-och-projekt/tillvaxt-och-tillsyn.html>

7 www.kommungranskning.se

8 Kommunallagen (2017:725) 2 Kap 5 §

tillhandahålla får de endast ta ut avgifter om det är särskilt föreskrivet, vilket är fallet för bl.a. livsmedelskontroll, serveringstillstånd, miljöfarlig verksamhet och bygglov.⁹

Skillnaden mellan skatt och avgift kan generellt sägas vara följande; skatt går till kommunen utan direkt koppling till särskild motprestation, medan en avgift är förknippad med en direkt motprestation. Kommunen tar exempelvis ut en handlägningsavgift då kommunen behandlar en ansökan om bygglov.

För uttag av avgifter i kommunal verksamhet gäller som huvudregel självkostnadsprincipen¹⁰ och likställighetsprincipen¹¹. Självkostnadsprincipen innebär att en kommun inte får ta ut avgifter till sådana belopp att de tillför kommunen en vinst. Principen avser kommunens *totala* avgiftsuttag för en verksamhet. Likställighetsprincipen innebär att alla kommunens medlemmar ska behandlas lika. För avgiftssättningen får detta till följd att lika avgift ska utgå för lika prestation.

Hur kommunerna tillämpar regelverken är viktigt och kan i vissa fall upplevas som tillväxthinder. Detta bekräftas av de svar företagen lämnat i NNRs Regelbarometer¹² från år 2025. Det är betydligt fler företagare/företagsledare (28 procent) som upplever att det har blivit krångligare än som anser att det blivit enklare (4 procent) att följa de statliga reglerna. En stor majoritet av företagen (64 procent) anser att antalet anställda och/eller försäljningen skulle kunna öka med regelförändringar som minskar kostnader och risker. Nästan vartannat företag (45 procent) anser att dess expansion har hindrats eller försvårats på grund av reglers utformning och tillämpning. Andelen har successivt ökat sedan år 2023 (24 procent).

Miljöregler inklusive avfallsregler kommer på andra plats när företagarna/företagsledarna redovisar stora tillväxthinder. Det är 29 procent som upplever dem som ett stort hinder, 9 procent svarar mycket stort. Plan- och byggregler kommer på fjärde plats bland regelområden som hindrar företagens tillväxt. Det är 21 procent som upplever dem som ett stort hinder, 6 procent svarar mycket stort. Regler om mat och livsmedel kommer på tionde plats bland regelområden som hindrar företagens tillväxt. Enligt 10 procent är de ett stort hinder och 4 procent svarar mycket stort.

NNR menar att summan av de statliga regler som styr kommunernas myndighetsutövning riskerar att bli oproportionerligt betungande för företagen att uppfylla och ofta svåra för kommunerna att tillämpa. Hur kommunerna tillämpar dessa komplicerade regelverk påverkar bl.a. handläggningstiderna, vilket avgiftsuttag som är nödvändigt och hur ofta besluten överklagas. Dessa faktorer påverkar företagens förutsättningar och hur företagsklimatet uppfattas bland företagen.

Mot bakgrund av detta har NNR och dess medlemsorganisationer funnit det intressant och viktigt att undersöka hur förhållandena och variationerna i dagsläget ser ut mellan kommunerna beträffande olika specifika branschregler samt i den mån det går, givet den förändrade metodiken, följa upp tidigare undersökningar från åren 2010, 2012, 2016 och 2020. Resultatet redogörs för i denna rapport.

9 PBL 12 kap 8 §

10 Kommunallagen (2017:725) 2 Kap 6 §

11 Kommunallagen (2017:725) 2 Kap 3 §

12 NNRs Regelbarometer 2025 - <https://nnr.se/wp-content/uploads/Regelbarometern-2025.pdf>

1.3 Disposition

I metodavsnittet 1.4 redogörs för hur undersökningen utformats och genomförts. Detta följs av en resultat- och analysdel i kapitel två. I kapitel tre redogörs för NNRs slutsatser, följt av rekommendationer till kommunerna med anledning av resultaten. Insamlade data med detaljerad redovisning av resultaten från respektive kommuns hemsida kommer att redovisas i en databas som är tillgänglig via webbsidan www.kommungranskning.se.

1.4 Metod

NNR har tidigare studerat kommunal regeltillämpning med hjälp av enkätfrågor till kommunala handläggare. NNRs arbete med denna metodik har varit relativt omfattande och därför beslutade NNR i verksamhetsplanen för år 2025 att göra en pilotstudie av den kommunala regeltillämpningen genom inläsning och analys av kommunernas hemsidor med hjälp av AI-verktyg. Målet med denna metod för datainsamling har varit att med en mindre arbetsinsats från NNRs handläggare uppnå en godtagbar nivå av tillförlitlighet i data om den kommunala regeltillämpningen.

Undersökning är en totalundersökning av den kommunala tillämpningen av några specifika branschregelverk och genomfördes i steg 1 genom inläsning av all offentlig data från kommunala hemsidor, under perioden maj till oktober år 2025. I steg 2 samlades datan i en databas och analyserades med hjälp av AI-verktyg. De specifika branschregelverk som har studerats är livsmedelskontroll, serveringstillstånd, miljöfarlig verksamhet och bygglov.

Frågorna till AI-verktygen togs fram av NNR i dialog med företagare och experter och granskades ur ett data-analys-perspektiv av externa experter vid konsultföretaget Archons Technology AB, som också anpassat de AI-verktyg som använts för utvinnandet av svaren. Svar på några (9) specifika frågeställningar såsom exempelvis beslutad timtaxa utvanns ur databasen med hjälp av AI-verktyg. Frågeställningarna återfinns i bilaga 1. Svaren finns redovisade för NNR i excel-format på flera olika nivåer. I första hand finns det isolerade svaret för varje kommun redovisat i NNRs interna underlag, men även kontexten för det enskilda svaret finns urklippat av AI-verktyget, uppgift om datering av dokumentet/sidan där informationen hittades (datering i form av ett årtal) samt en länk till hemsidan eller det kommunala pdf-dokumentet där informationen finns. Både Archons och NNR har ingående kvalitetsgranskat länkarna (angivna länkar till ca 50 kommuner per frågeställning, har kontrollerats) för att säkerställa att AI-verktygets tolkning av den offentliga datan är relevant och korrekt. I NNRs offentliga databas över svaren redovisas enbart data (oftast i form av siffor) för varje kommun, inga länkar eller kontexter.

NNR har funnit att metodiken att ta hjälp av AI har givit NNR tillgång till information om kommunal regeltillämpning som på ett relevant sätt kompletterar den information som tidigare samlades in via enkäter till kommunala handläggare. NNR bedömer att metodiken kan tillämpas igen i framtiden, till nytta för näringslivet. Metodiken kan troligen tillämpas med än högre tillförlitlighet än idag, då AI-verktygen ständigt utvecklas.

NNR har jämfört vissa av resultaten (framför allt timtaxan i livsmedelskontrollen) från denna undersökning med undersökningarna från år 2020 och år 2016.

2. Resultat och NNRs kommentarer

Nedan redogörs för resultatet av de frågeställningar NNR tillämpat på databasen över kommunernas hemsidor, med hjälp av AI. Frågeställningarna handlar om timtaxor, handläggningstider, efterhandsdebitering, strategiska projekt, telefontider och digitalisering. Frågeställningen om timtaxor omfattade samtliga studerade verksamhetsområden. Övriga frågeställningar omfattade olika verksamhetsområden. Frågeställningarna återfinns i Bilaga 1.

NNR har lyckats utvinna relevanta svar på åtminstone några av frågorna från 290 kommuner (100 procent).

2.1 Kommunal timtaxa vid Livsmedelskontroll

NNR använde frågeställningen: "Vilken är den kommunala timtaxan för myndighetsutövning i samband med livsmedelskontroll?"

NNR har med hjälp av AI och egen manuell sökning, inklusive data från Livsmedelsverket¹³, lyckats identifiera svar på denna frågeställning för Sveriges samtliga 290 kommuner. Då AI samlar in information om timtaxor från kommunernas hemsidor noteras också vilket år informationen är daterad. För årets timtaxor är det naturligt om informationen är daterad år 2024 eller år 2025. AI har inte tagit hänsyn till information som är äldre än år 2022. Det är 232 kommuners timtaxor där informationen är från år 2025 eller år 2024.

Kommunernas timtaxor för livsmedelskontroll varierar stort. Den lägsta timtaxan är 950 kr och den högsta 1 790 kr. Differensen mellan högsta och lägsta är alltså 840 kr, vilket utgör 88 procent av den lägsta timtaxan. Riksgenomsnittet för timtaxan vid denna undersökning är 1 358 kr. Riksgenomsnittet för timtaxan vid undersökningen år 2020 var 1 150 kr och vid undersökningen år 2016 var det 1 007 kr.

Kommuner med lägst timtaxa

Kommun	Timtaxa Livs
Rättvik	950 kr
Skinnskatteberg	976 kr
Storfors	995 kr
Aneby	1 000 kr
Sollefteå	1 000 kr
Hörby	1 025 kr
Surahammar	1 030 kr
Töreboda	1 030 kr
Ronneby	1 035 kr
Dorotea	1 053 kr

Kommuner med högst timtaxa

Kommun	Timtaxa Livs
Stockholm	1 790 kr
Huddinge	1 764 kr
Mark	1 754 kr
Sigtuna	1 742 kr
Sundbyberg	1 740 kr
Sollentuna	1 728 kr
Solna	1 720 kr
Österåker	1 692 kr
Botkyrka	1 688 kr
Östersund	1 686 kr

¹³ Livsmedelsverket. Berggrund, L. 2024. L 2024 nr 09: Sveriges Livsmedelskontroll 2023.

Även om riskklassningen har störst betydelse för vilken kontrolltid och därmed avgift som en kommun tar ut för livsmedelskontrollen av exempelvis en livsmedelsbutik, så har timtaxan också stor påverkan. Om klassningen är likartad för likartade verksamheter, vilket den bör vara, växer också timtaxans påverkan. En historiskt vanlig klassning för en normalbutik är riskklass 6, informationstillägg 2 samt erfarenhetsklass B. Detta innebär en kontrolltid på sex timmar. Om man multiplicerar denna kontrolltid med den lägsta respektive högsta angivna timtaxan, blir skillnaden 5 040 kr (10 740 kr – 5 700 kr).

Det är svårt att se några tydliga samband mellan kommuner som har hög respektive låg timtaxa. Variationerna är tämligen kraftiga både mellan befolkningsmässigt, geografiskt och strukturellt lika kommuner (kommungrupper).

Det kan dock noteras att Stockholms län (1 577 kr) och Uppsala län (1 521 kr) har en genomsnittlig timtaxa tydligt över riksgenomsnittet (2025: 1 358 kr, 2020: 1 148 kr) och att Blekinge (1 134 kr) ligger klart under.

Län	Medel Timtaxa 2025	Medel Timtaxa 2020	Medel Timtaxa 2016
Blekinge	1 134 kr	943 kr	830 kr
Jönköping	1 227 kr	1 106 kr	939 kr
Örebro	1 256 kr	1 047 kr	909 kr
Kalmar	1 257 kr	1 036 kr	867 kr
Östergötland	1 296 kr	1 095 kr	960 kr
Västmanland	1 302 kr	1 082 kr	924 kr
Västerbotten	1 317 kr	1 171 kr	1 072 kr
Södermanland	1 318 kr	1 135 kr	979 kr
Skåne	1 329 kr	1 137 kr	962 kr
Västernorrland	1 329 kr	1 084 kr	1 031 kr
Gävleborg	1 330 kr	1 166 kr	959 kr
Västra Götaland	1 352 kr	1 151 kr	1 040 kr
Värmland	1 363 kr	1 168 kr	1 030 kr
Kronoberg	1 373 kr	1 018 kr	1 012 kr
Norrbottn	1 375 kr	1 153 kr	1 039 kr
Dalarna	1 379 kr	1 099 kr	1 002 kr
Jämtland	1 421 kr	1 248 kr	1 029 kr
Halland	1 461 kr	1 231 kr	1 088 kr
Uppsala	1 521 kr	1 311 kr	1 088 kr
Stockholm	1 577 kr	1 356 kr	1 148 kr
Gotland	1 664 kr	1 230 kr	980 kr

När det gäller kommuntyper finns vissa mindre skillnader. Dels har Pendlingskommun nära mindre stad/tätort en genomsnittlig timtaxa ca 100 kr under riksgenomsnittet, samtidigt som Pendlingskommun nära storstad har en genomsnittlig timtaxa ca 130 kr över riksgenomsnittet. Storstäder ligger ca 300 kr över riksgenomsnittet. Större stad har en genomsnittlig timtaxa ca 120 kr över riksgenomsnittet. Övriga kommuntyper ligger nära snittet.

Kommungrupp	Medel Timtaxa 2025	Medel Timtaxa 2020	Medel Timtaxa 2016
Pendlingskommun nära mindre tätort	1 253 kr	1 052 kr	947 kr
Landsbygdskommun	1 291 kr	1 109 kr	987 kr
Pendlingskommun nära större stad	1 317 kr	1 157 kr	973 kr
Landsbygdskommun med besöksnäring	1 343 kr	1 175 kr	1 054 kr
Lågpendlingskommun nära större stad	1 352 kr	1 149 kr	994 kr
Mindre stad/tätort	1 405 kr	1 116 kr	1 024 kr
Större stad	1 478 kr	1 162 kr	1 086 kr
Pendlingskommun nära storstad	1 485 kr	1 267 kr	1 075 kr
Storstäder	1 647 kr	1 375 kr	1 202 kr

De 10 befolkningsmässigt största kommunerna har en genomsnittlig timtaxa på 1 578 kr medan de 10 minsta kommunerna ligger på 1 249 kr, en skillnad på drygt 300 kr per timme.

NNRs kommentarer

NNR anser att det är problematiskt med den stora och ökande spridningen mellan kommunerna som noteras, såväl ur ett nationellt som lokalt perspektiv. Kommunernas motprestation, i detta fall beträffande livsmedelskontrollen, blir svår att härleda mot bakgrund av att timtaxan skiljer sig åt så mycket. NNR efterlyser större transparens från kommunerna angående bakgrunden till företagens kostnader, i form av kommunens intäkter och kostnader för myndighetsutövningen. Ibland täcks kommunens "overhead" kostnader också av företagens avgifter och i dessa fall är det särskilt viktigt att det råder full transparens kring detta. Det bör enligt NNR eftersträvas ett tydligt samband mellan hur timtaxan beräknas och kommunens arbetsinsats (kostnader) gentemot företaget.

NNR har kontrollerat de genomsnittliga timtaxorna för län och kommungrupper mot inflationen och det visar sig att ökningarna mellan mätpunkterna åren 2016, 2020 och 2025 i stort följer inflationstakten.

2.2 Kommunal timtaxa vid miljöfarlig verksamhet

NNR använde frågeställningen: "Vilken är den kommunala timtaxan för myndighetsutövning i samband med miljöfarlig verksamhet?"

NNR har med hjälp av AI och egen manuell sökning lyckats identifiera svar på denna frågeställning för 281 kommuner, vilket innebär att det totala bortfallet på frågan är 3 procent (9 kommuner). Då AI samlar in information om timtaxor från kommunernas hemsidor noteras också vilket år informationen är daterad. För årets timtaxor är det naturligt om informationen är daterad år 2024 eller år 2025. AI har inte tagit hänsyn till information som är äldre än år 2022. Det är 212 kommuners timtaxor där informationen är från år 2025 eller år 2024.

Kommunernas timtaxor för miljöfarlig verksamhet varierar stort. Lägst timtaxa har Haparanda med 889 kr och högst har Sollentuna med 1 570 kr. Skillnaden mellan kommunen med lägsta respektive högsta timtaxa är alltså 681 kr. Riksgenomsnittet är 1 209 kr.

Kommuner med lägst timtaxa

Kommun	Timtaxa Miljö
Haparanda	889 kr
Lycksele	900 kr
Sorsele	907 kr
Töreboda	937 kr
Högsby	940 kr
Ödeshög	947 kr
Rättvik	950 kr
Åsele	950 kr
Falun	957 kr
Åtvidaberg	960 kr

Kommuner med högst timtaxa

Kommun	Timtaxa Miljö
Sollentuna	1 570 kr
Salem	1 560 kr
Solna	1 556 kr
Årjäng	1 532 kr
Ekerö	1 516 kr
Enköping	1 500 kr
Vallentuna	1 483 kr
Karlstad	1 473 kr
Nacka	1 473 kr
Norrköping	1 472 kr

Det är svårt att se några tydliga samband mellan kommuner som har hög respektive låg timtaxa. Variationerna är tämligen kraftiga både mellan befolkningsmässigt, geografiskt och strukturellt lika kommuner (kommungrupper). Se nedan redovisning av genomsnittliga timtaxor för län och kommungrupper.

Medel timtaxa miljö per län

Län	Medel timtaxa
Kalmar	1 090 kr
Blekinge	1 107 kr
Östergötland	1 112 kr
Dalarna	1 113 kr
Västerbotten	1 123 kr
Jönköping	1 166 kr
Skåne	1 173 kr
Örebro	1 175 kr
Norrbottn	1 177 kr
Västra Götaland	1 177 kr
Västernorrland	1 190 kr
Kronoberg	1 190 kr
Västmanland	1 195 kr
Jämtland	1 232 kr
Södermanland	1 239 kr
Halland	1 266 kr
Gävleborg	1 278 kr
Värmland	1 303 kr
Uppsala	1 348 kr
Stockholm	1 431 kr

Medel timtaxa miljö per kommungrupp

Kommungrupp	Medel timtaxa
Pendlingskommun nära mindre tätort	1 570 kr
Landsbygdskommun	1 560 kr
Landsbygdskommun med besöksnäring	1 556 kr
Lågpendlingskommun nära större stad	1 532 kr
Mindre stad/tätort	1 516 kr
Pendlingskommun nära större stad	1 500 kr
Större stad	1 483 kr
Pendlingskommun nära storstad	1 473 kr
Storstäder	1 473 kr

Bland länen ligger sydost-kusten lägst och storstads länen Stockholm och Uppsala högst. Det kan också noteras att de två närliggande länen Dalarna och Värmland har genomsnitt som skiljer med nästan 200 kr. Det är flera län som har en stor spridning mellan lägsta och högsta kommunala timtaxa, bland andra har Östergötland en differens på drygt 500 kr samt Dalarna och Västerbotten cirka 450 kr i intern differens.

Det kan noteras att kommungrupperna Långpendlingskommun nära större stad, Större stad och Storstäder har en mindre spridning internt, dock med Storstäder och Större stad i den övre delen av spannet för medelvärden.

NNR har också tittat på timtaxorna för de befolkningsmässigt största respektive minsta kommunerna i Sverige. Det visar sig att de 10 befolkningsmässigt största kommunerna har en genomsnittlig timtaxa på 1 325 kr medan de 10 minsta kommunerna har ett genomsnitt på 1 165 kr.

Transparens

NNR har också med hjälp av AI sökt efter uppgifter om hur kommunerna räknar sig fram till sina timtaxor vid miljöfarlig verksamhet, sådana beräkningar redovisas av några få kommuner (exempelvis Stockholm¹⁴), och hur intäkter respektive kostnader ser ut för olika tillsyns-verksamheter. Denna information har generellt sett inte gått att få fram. Vid sökningar har NNR fått många svar från AI med följande lydelse: Transparens budget/intäkter: Ej funnen.

I Stockholms redovisning framgår också att man gjort en uppskattning av tidsåtgång för myndighetsutövning (tillsyn) per handläggare och år, samt att man gjort uppföljande mätningar för att bekräfta uppskattningen. Stockholm kommer fram till ett medelvärde på cirka 1 000 timmar tillsynsarbete per handläggare och år. NNR tolkar detta som ett sätt att göra en uppskattning av effektivitetsgrad i myndighetsutövningen.

NNRs kommentarer

NNR noterar den stora spridningen mellan kommunerna, såväl ur ett nationellt, regionalt som lokalt perspektiv. NNR skulle gärna se underlag från kommunerna som visar hur man inför fastställandet av timtaxorna gjort jämförelser av timtaxan i andra kommuner (neighbour-checks) samt beräkningar av kostnader och intäkter (effektivitet). Företagen vill veta vad de får för pengarna. NNR efterlyser en diskussion om hur taxan ska beräknas, kanske på ett sätt som liknar det Stockholms kommun använder (enligt fotnot 14). Exempelvis full indexuppräknning av kostnader i budgetprocessen kan skapa kostnadsdrivande strukturer och hämma produktivitetens utvecklingen, vilket i sin tur kan leda till längre handlägnings- och tillsynsprocesser. Kommuner bör därför verka för att effektiviseringskrav och produktivitetsfrämjande arbetssätt beaktas i all verksamhet som utövar myndighetsutövning gentemot företag. Detta stärker både förutsägbarhet och resurseffektivitet i tillsyn och hand-

14 Se Stockholms redovisning på följande länk: <https://nnr.se/wp-content/uploads/Stockholm-Timavgift-med-underlag-for-berakning-av-avgiften-enligt-livs-2025.pdf>

läggning. Det bör enligt NNR eftersträvas ett tydligt samband mellan hur timtaxan beräknas och kommunens arbetsinsats (kostnader) gentemot företagen.

NNR efterlyser denna typ av beräkning hos fler kommuner, så att siffrorna kan jämföras kommuner emellan. Ur näringslivets synvinkel ska självklart de kommuner där myndighetsutövningen sköts på ett effektivt sätt (effektivt sett till flera olika aspekter) lyftas fram och tjäna som exempel för vidare spridning i Sverige.

2.3 Kommunal timtaxa för bygglov

NNR använde frågeställningen: "Vilken är den kommunala timtaxan för myndighetsutövning i samband med bygglov?"

NNR har med hjälp av AI, egen manuell sökning och kompletterande information från Villaägarna¹⁵ (daterad 2025-06-23) lyckats identifiera svar på denna frågeställning för 267 kommuner, vilket innebär att det totala bortfallet på frågan är 8 procent (23 kommuner). För några av dessa 23 kommuner har NNRs AI istället lyckats identifiera ett spann för timtaxan, på som lägst 600 kr och som mest 1 600 kr. För årets timtaxor är det naturligt om informationen är daterad år 2024 eller år 2025. AI har inte tagit hänsyn till information som är äldre än år 2022, med några få undantag. Det är 214 kommuners timtaxor där informationen är från år 2025 eller år 2024.

Lägst timtaxa har Hallstahammar med 750 kr och högst har Vaxholm med 1 586 kr. Skillnaden mellan kommunen med lägsta respektive högsta timtaxa är alltså 836 kr. Riksgenomsnittet är 1 194 kr. Om man tänker sig ett bygglovsärende som innebär en arbetstid på sex timmar och multiplicerar med den lägsta respektive högsta timtaxan i undersökningen, blir skillnaden 5 016 kr (9 516 kr - 4 500 kr), en inte obetydlig skillnad.

Kommuner med lägst timtaxa

Kommun	Timtaxa Bygglov
Hallstahammar	750 kr
Uppvidinge	800 kr
Lycksele	882 kr
Borlänge	900 kr
Dals-Ed	900 kr
Danderyd	900 kr
Eda	900 kr
Grums	900 kr
Götene	900 kr
Jokkmokk	900 kr

Kommuner med högst timtaxa

Kommun	Timtaxa Bygglov
Vaxholm	1 586 kr
Solna	1 575 kr
Sundbyberg	1 568 kr
Ydre	1 561 kr
Lidingö	1 547 kr
Upplands Väsby	1 542 kr
Upplands-Bro	1 540 kr
Haninge	1 517 kr
Enköping	1 500 kr
Sigtuna	1 488 kr

15 <https://www.villaagarna.se/globalassets/dokument/utredningarrapporter/2025/bygglovsutredning-20250623.pdf>

Det är det svårt att se några tydliga samband mellan kommuner som har hög respektive låg timtaxa. Variationerna är tämligen kraftiga både mellan befolkningsmässigt, geografiskt och strukturellt lika kommuner (kommungrupper). Det kan dock noteras att Stockholm (1 397 kr) och Uppsala (1 337 kr) har en genomsnittlig timtaxa tydligt över riksgenomsnittet (1 194 kr) och att Dalarna (1 053 kr) och Norrbotten (1 108 kr) ligger något under.

Medel timtaxa bygg per län

Län	Medel timtaxa
Dalarna	1 053 kr
Norrbotten	1 108 kr
Halland	1 128 kr
Kronoberg	1 130 kr
Värmland	1 136 kr
Blekinge	1 142 kr
Jönköping	1 147 kr
Skåne	1 150 kr
Kalmar	1 163 kr
Västra Götaland	1 174 kr
Västerbotten	1 181 kr
Örebro	1 193 kr
Jämtland	1 216 kr
Gävleborg	1 217 kr
Västmanland	1 220 kr
Östergötland	1 227 kr
Västernorrland	1 234 kr
Södermanland	1 266 kr
Uppsala	1 337 kr
Stockholm	1 397 kr
Gotland	1 451 kr

Medel timtaxa bygg per kommungrupp

Kommungrupp	Medel timtaxa
Landsbygdskommun med besöksnäring	1 091 kr
Landsbygdskommun	1 152 kr
Pendlingskommun nära större stad	1 159 kr
Pendlingskommun nära mindre tätort	1 166 kr
Lågpendlingskommun nära större stad	1 167 kr
Mindre stad/tätort	1 193 kr
Större stad	1 277 kr
Pendlingskommun nära storstad	1 315 kr
Storstäder	1 423 kr

När det gäller kommuntyper utmärker sig tre typer, dels har Storstäder (1 423 kr), Pendlingskommun nära storstad (1 315 kr) och Större stad (1 277 kr) en genomsnittlig timtaxa runt tio procent över riksgenomsnittet, samtidigt som Landsbygdskommun med besöksnäring (1 091 kr) har en genomsnittlig timtaxa nästan tio procent under riksgenomsnittet. Övriga kommuntyper ligger nära riksgenomsnittet.

De 10 befolkningsmässigt största kommunerna i Sverige har en genomsnittlig timtaxa på 1 350 kr. De 10 minsta kommunerna har en genomsnittlig timtaxa på 1 107 kr, en skillnad på nästan 250 kr.

NNRs kommentarer

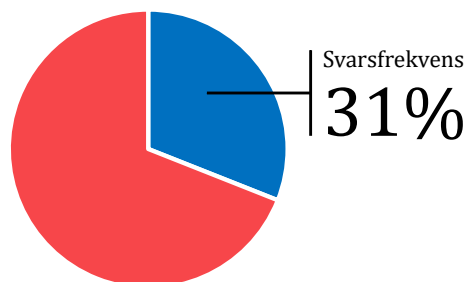
NNR anser att den stora spridningen mellan kommunerna som noteras skapar problem, såväl ur ett nationellt som lokalt perspektiv. Kommunernas motprestation, i detta fall beträffande bygglov, blir svår att härleda mot bakgrund av att timtaxan skiljer sig åt så mycket. NNR efterlyser en diskussion om hur taxan ska beräknas och hur bästa möjliga effektivitet i myndighetsutövningen kan uppnås. Det bör enligt NNR eftersträvas ett tydligt samband mellan hur timtaxan beräknas och kommunens arbetsinsats (kostnader) gentemot företaget.

Statistiken för län, kommuntyper och befolkningsstorlek ger visst fog för att en skiljelinje i avgiftsuttaget går mellan stad och landsbygd. NNR skulle gärna istället ha noterat lägre avgifter i storstäderna jämfört med landsbygden med tanke på den avsevärt större mängden ärenden, större personalgrupper med högre specialisering och därmed högre effektivitet och lägre tidsåtgång. Ett argument emot detta är dock att plansituationen ibland är mer komplicerad i storstäderna inklusive kranskommuner, jämfört med landsbygden. Samtidigt finns det undantag i data som talar emot de flesta tänkbara argument. Exempel på detta är att storstadskommunerna Danderyd och Perstorp är bland kommunerna med allra lägst timtaxa.

2.4 Kommunal timtaxa och fast avgift för serveringstillstånd

2.4.1 Kommunal timtaxa för serveringstillstånd

NNR använde frågeställningen: "Vilken är den kommunala timtaxan för myndighetsutövning i samband med serveringstillstånd?"

NNR har med hjälp av AI, och viss egen manuell sökning, lyckats identifiera svar på frågeställningen om timtaxa för serveringstillstånd för 89 av Sveriges 290 kommuner, vilket innebär att bortfallet på frågan är 69 procent (201 kommuner). För data om årets timtaxor är det naturligt om informationen är daterad år 2024 eller år 2025. AI har inte tagit hänsyn till data om timtaxorna som är äldre än år 2022. Det är 74 kommuners timtaxor där informationen är från år 2025 eller år 2024.

Lägst timtaxa har Växjö med 926 kr och högst har Sundbyberg med 1 580 kr. Skillnaden mellan kommunen med lägsta respektive högsta timtaxa är 654 kr. Riksgenomsnittet är 1 221 kr.

Kommuner med lägst timtaxa servering

Kommun	Timtaxa
Växjö	926 kr
Rättvik	950 kr
Värnamo	995 kr
Mönsterås	1 000 kr
Vindeln	1 014 kr
Trosa	1 050 kr
Lycksele	1 060 kr
Sunne	1 060 kr
Arvidsjaur	1 090 kr
Kiruna	1 100 kr

Kommuner med högst timtaxa servering

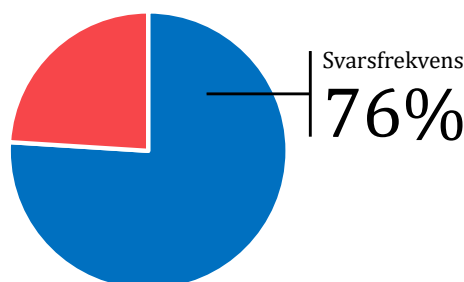
Kommun	Timtaxa
Sundbyberg	1 580 kr
Årjäng	1 532 kr
Bollebygd	1 530 kr
Kungsbacka	1 502 kr
Norrköping	1 472 kr
Haninge	1 450 kr
Nynäshamn	1 450 kr
Tyresö	1 450 kr
Borås	1 440 kr
Piteå	1 433 kr

NNRs kommentarer

Kommunerna sätter avgifterna för tillsyn av serveringstillstånd på olika sätt. Vissa styr avgiftsuttaget efter restaurangernas alkoholomsättning och stängningstiden. Andra kommuner styr avgiftsuttaget efter hur många timmar tillstånds- och tillsynsarbetet tar att utföra. NNR menar att transparensen gentemot företagen ökar när det finns en timtaxa och information om hur lång tid som lagts på myndighetsutövningen. Fler än 89 kommuner skulle behöva använda sig av en timtaxa för myndighetsutövningen i detta sammanhang.

2.4.2 Fast avgift för ett stadigvarande serveringstillstånd

NNR använde frågeställningen: "Vilken är den kommunala avgiften för stadigvarande serveringstillstånd?"

NNR har också, med hjälp av AI samt viss egen manuell sökning, lyckats identifiera svar på frågeställningen om fast avgift för en ansökan om stadigvarande serveringstillstånd för 220 kommuner, vilket innebär att bortfallet på frågan är 24 procent (70 kommuner). För data om de fasta avgifterna är det naturligt om informationen är daterad år 2024 eller år 2025. AI har inte tagit hänsyn till information som är äldre än år 2022. Det är 176 kommuner där data om de fasta avgifterna är från år 2025 eller år 2024.

Kommunernas avgifter för ett stadigvarande serveringstillstånd varierar i än högre grad än timtaxorna. Lägst avgift har Sölvesborg med 4 500 kr och högst har Upplands Väsby med 20 760 kr. Skillnaden mellan kommunen med lägsta respektive högsta avgift för ett stadigvarande serveringstillstånd är 16 260 kr. Riksgenomsnittet är 11 367 kr.

Kommuner med lägst respektive högst avgift för ett stadigvarande serveringstillstånd

Kommun	Lägst tillståndsavg	Kommun	Högst tillståndsavg
Sölvesborg	4 500 kr	Upplands Väsby	20 760 kr
Haparanda	5 000 kr	Ängelholm	19 392 kr
Klippan	5 000 kr	Båstad	18 400 kr
Staffanstorps	5 000 kr	Bollebygd	18 360 kr
Uppvidinge	5 000 kr	Österåker	17 776 kr
Örkelljunga	5 987 kr	Östersund	17 407 kr
Alvesta	6 000 kr	Piteå	17 196 kr
Olofström	6 000 kr	Svenljunga	17 160 kr
Pajala	6 000 kr	Borås	17 000 kr
Robertsfors	6 000 kr	Norrköping	16 192 kr

Det är svårt att se några tydliga samband mellan kommuner som har hög respektive låg fast avgift för ett stadigvarande serveringstillstånd. Variationerna är tämligen kraftiga både mellan befolkningsmässigt, geografiskt och strukturellt lika kommuner (kommungrupper). Det kan dock noteras att Blekinge, Kronoberg och Västerbotten har en genomsnittlig timtaxa tydligt under riksgenomsnittet (under 9 000 kr).

Medel avgift servering per län

Län	Medel tillståndsavg
Blekinge	7 600 kr
Kronoberg	7 926 kr
Västerbotten	8 629 kr
Gotland	9 000 kr
Norrbottnen	9 200 kr
Skåne	9 766 kr
Örebro	10 258 kr
Värmland	10 415 kr
Kalmar	10 640 kr
Östergötland	11 341 kr
Västra Götaland	11 365 kr
Jönköping	11 388 kr
Uppsala	11 799 kr
Halland	11 827 kr
Västernorrland	12 346 kr
Dalarna	13 091 kr
Gävleborg	13 100 kr
Jämtland	13 247 kr
Södermanland	13 533 kr
Stockholm	13 829 kr
Västmanland	14 603 kr

Medel avgift servering kommungrupp

Kommungrupp	Medel tillståndsavg
Landsbygdskommun	10 463 kr
Lågpendlingskommun nära större stad	10 605 kr
Pendlingskommun nära mindre tätort	10 671 kr
Pendlingskommun nära större stad	10 862 kr
Storstäder	11 063 kr
Landsbygdskommun med besöksnäring	11 172 kr
Mindre stad/tätort	11 375 kr
Större stad	12 799 kr
Pendlingskommun nära storstad	13 039 kr

När det gäller kommungrupper utmärker sig två grupper i någon mån, dels har Pendlingskommuner nära storstad och Större städer en genomsnittlig avgift ca 14 procent över riksgenomsnittet samtidigt som Landsbygdskommuner har en genomsnittlig timtaxa 8 procent under riksgenomsnittet. Övriga kommuntyper ligger nära riksgenomsnittet.

De 10 minsta kommunerna (befolkningsmässigt) har ett snitt på 8 584 kr och de 10 största ett snitt på 12 428 kr, för ett stadigvarande serveringstillstånd.

NNRs kommentarer

NNR anser att det är problematiskt med den stora och ökande spridningen mellan kommunerna som noteras, såväl ur ett nationellt som lokalt perspektiv. Kommunernas motprestation, i detta fall beträffande serveringstillstånd, blir svår att härleda mot bakgrund av att timtaxan/avgiften och tidsåtgången skiljer sig åt så mycket. NNR efterlyser en diskussion om hur taxan/avgiften ska beräknas och om tidsåtgången för behandlingen av en ansökan om ett stadigvarande serveringstillstånd. Det bör enligt NNR eftersträvas ett tydligt samband mellan hur timtaxan/avgiften beräknas och kommunens arbetsinsats (kostnader) gentemot företaget.

2.5 Handläggningstid serveringstillstånd

NNR har använt frågeställningen: "Hur lång är handläggningstiden för några olika typer av serveringstillstånd?"

NNR noterar inledningsvis att data om handläggningstid ibland förekommer direkt på kommunernas hemsidor och ibland i pdf-dokument eller liknande format. Redovisningen av handläggningstiden ser ut att oftare handla om maxtider än genomsnittliga handläggningstider. Ibland redovisas handläggningstiderna istället som ett spann.

När NNR enbart har lyckats identifiera en tidsangivelse för handläggningstiden, och inte ett spann, har NNR tolkat detta som att tidsangivelsen utgör både ett minimum och ett maximum för handläggningstiden.

2.5.1 Handläggningstid stadigvarande serveringstillstånd

NNR har lyckats identifiera handläggningstider i 123 kommuner för ett stadigvarande serveringstillstånd.

Det är 13 kommuner som har en maximum handläggningstid på 6 veckor eller kortare. Det är 60 kommuner som har en maximum handläggningstid på 8 veckor eller kortare. Det är 63 kommuner som har ett maximum för sin handläggningstid på mellan 9 och 16 veckor, varav 19 kommuner har sitt maximum på 16 veckor.

Kommuner med kortast respektive längst maximal handläggningstid för stadigvarande serveringstillstånd, i veckor

Kommun	Max veckor	Kommun	Max veckor
Karlstad	4	Vingåker	16
Mellerud	4	Ydre	16
Västerås	4	Alvesta	16
Lund	6	Lessebo	16
Munkfors	6	Arjeplog	16
Torsby	6	Askersund	16
Berg	6	Gällivare	16
Borgholm	6	Halmstad	16
Habo	6	Håbo	16
Karlshamn	6	Malå	16

2.5.2 Handläggningstid tillfälligt serveringstillstånd (allmänt)

För tillfälliga serveringstillstånd (allmänt) har NNR identifierat svar för 101 kommuner.

Det är 35 kommuner som har en maximum handläggningstid på 4 veckor eller kortare. Det är 13 kommuner som har ett maximum för sina handläggningstider på mellan 12 och 16 veckor, varav 3 kommuner har sitt maximum på 16 veckor. Av dessa 3 kommuner är det 2 som också har 16 veckor som minimum. Samtidigt är det 9 kommuner som har ett maximum för sina handläggningstider på mellan 2 och 3 veckor.

Kommuner med kortast respektive längst maximal handläggningstid för tillfälligt serveringstillstånd (allmänt) i veckor

Kommun	Max veckor	Kommun	Max veckor
Arvika	2	Vingåker	16
Habo	2	Sigtuna	16
Skellefteå	2	Gällivare	16
Täby	2	Växjö	12
Vallentuna	2	Vänersborg	12
Askersund	3	Vännäs	12
Gotland	3	Rättvik	12
Hallsberg	3	Leksand	12
Mjölby	3	Markaryd	12
Västerås	4	Mora	12

2.5.3 Handläggningstid tillfälligt serveringstillstånd (slutet sällskap)

För tillfälliga serveringstillstånd (slutet sällskap) har NNR identifierat svar för 61 kommuner.

Det är 5 kommuner som har en maximum handläggningstid på 1 vecka. Det är 2 kommuner som har ett maximum för sina handläggningstider på 8 veckor. Det är 14 kommuner som har ett maximum på 4 veckor eller mer.

Kommuner med kortast respektive längst maximal handläggningstid för tillfälligt serveringstillstånd (slutet sällskap) i veckor

Kommun	Max veckor	Kommun	Max veckor
Avesta	1	Lessebo	8
Munkfors	1	Ydre	8
Gotland	1	Arjeplog	4
Lilla Edet	1	Timrå	4
Nyköping	1	Malung-Sälen	4
Solna	2	Emmaboda	4
Berg	2	Haparanda	4
Alingsås	2	Botkyrka	4
Markaryd	2	Bräcke	4
Mellerud	2	Burlöv	4

NNRs kommentarer

Undersökningen visar att det finns stora skillnader mellan kommunerna och därmed en stor potential att snabba upp handläggningstiderna för olika typer av serveringstillstånd. NNR menar att detta visas genom att kommuner med olika förutsättningar och storlekar idag finns bland de snabbare kommunerna.

Mot bakgrund av ovanstående menar NNR att det för samtliga kommuner bör gå att förkorta handläggningstiden till åtminstone tre veckor när det gäller att bevilja ett serveringstillstånd, givet att ansökan är komplett. Likvärdiga handläggningstider mellan kommunerna är också betydelsefullt ur ett konkurrens- och rättssäkerhetsperspektiv. De kommuner som klarar en (1) till tre veckor idag bör studeras närmare av övriga kommuner vad avser handläggnings- och beslutsprocesserna.

2.6 Timtaxa/avgift för stadigvarande serveringstillstånd samt handläggningstid

NNR har jämfört data för handläggningstid för ett stadigvarande serveringstillstånd i avsnitt 2.5.1 med avgifter för ett sådant tillstånd i avsnitt 2.4.2 samt timtaxa i avsnitt 2.4.1, för att se om det finns något att kommentera. NNR har med nedanstående kriterier valt ut 10 kommuner där NNR har data för både handläggningstid och för tillståndsavgift samt för timtaxa.

De 10 kommuner som har kortast maximitid för handläggning av ett stadigvarande serveringstillstånd (4-6 veckor) har jämförts med den genomsnittliga tillståndsavgiften i dessa kommuner för detta tillstånd, vilket är 10 321 kr. De 10 kommuner med längst maximitid för handläggning för ett stadigvarande serveringstillstånd (16 veckor) har jämförts med den genomsnittliga tillståndsavgiften i dessa kommuner, vilket är 12 183 kr. En skillnad på nästan 2 000 kr.

De 10 kommuner med lägst avgifter för ett stadigvarande serveringstillstånd har jämförts med den genomsnittliga maximi handläggningstiden i dessa kommuner, vilket är 11 veckor. De 10 kommuner med högst avgifter för ett stadigvarande serveringstillstånd har jämförts med den genomsnittliga maximi handläggningstiden i dessa kommuner, vilket också är 11 veckor.

De 10 kommuner med lägst timtaxa för ett serveringstillstånd har jämförts med den genomsnittliga maximi handläggningstiden för dessa kommuner, vilket är 11 veckor. De 10 kommuner med högst timtaxa för ett serveringstillstånd har jämförts med den genomsnittliga maximi handläggningstiden för dessa kommuner, vilket är 12 veckor. En skillnad på 1 vecka.

NNRs kommentarer

NNR är osäkert på om det finns några relevanta slutsatser att dra av detta. Det förefaller dock vara så att de kommuner som har en kortare handläggningstid också har en lägre avgift för ett stadigvarande serveringstillstånd, jämfört med kommunerna med längre handläggningstid. Det finns också en svag tendens till att kommuner med en högre timtaxa för serveringstillstånd har en något längre handläggningstid än kommunerna med lägre timtaxa.

2.7 Hur debitering genomförs vid livsmedelskontroll, tillsyn av miljöfarlig verksamhet samt tillsyn av serveringstillstånd

NNR använde frågeställningen: "Hur/när debiteras tillsynsavgift/kontrollavgift för olika typer av myndighetsutövning i kommunen?" Avsikten med frågeställningen var att identifiera kommuner som tillämpar efterhandsdebitering vid tillsynsinsatser, trots att det inte är obligatoriskt enligt lag (som det är gällande livsmedelskontrollen).

NNR har gjort tre olika sökningar med hjälp av AI när det gäller efterhandsdebitering och hittat någon form av svar för 288 kommuner. NNR finner vid manuella kontroller av data från de tre olika sökningarna, att resultaten i många fall är osäkra. NNR har ändå valt att på ett övergripande sätt redovisa insamlade data. Insamlade data kommer dock inte att redovisas för varje enskild kommun i denna rapport, eller i databasen¹⁶ för NNRs kommungranskningar.

2.7.1 Sökning strategiska projekt

Den första sökningen gjordes i samband med sökningen efter strategiska projekt, som redovisas nedan i avsnitt 2.8. Vid denna sökning var det 101 kommuner där AI har identifierat någon form av omnämmande av efterhandsdebitering.

¹⁶ <https://www.kommungranskning.se>

2.7.2 Generell sökning

Den andra sökningen är en generell sökning efter debiteringsmodell, utan koppling till enskilt tillsynsområde. Vid denna sökning identifierade NNR 225 kommuner som har en kombinerad debiteringsmodell (fast avgift kombinerat med rörlig timavgift). Det är endast 20 kommuner som vid denna sökning uppfattas ha en renodlad timtaxa på något tillsynsområde. NNR tolkar det som att vid en renodlad timtaxa så sker debiteringen normalt i efterhand. Det är 41 kommuner som har en renodlad fast tillsynsavgift, d.v.s. förhandsdebitering. Det är 4 kommuner där ingen uppgift angående debiteringsmodell har kunnat identifieras.

2.7.3 Specifik sökning på myndighetsområden

Den tredje sökningen var en mer specifik sökning på myndighetsområdena miljöfarlig verksamhet, livsmedelskontroll och serveringstillstånd. Vid denna sökning har NNRs AI lyckats utvinna data för 270 kommuner, vilket innebär att det totala bortfallet på frågan blev 7 procent (20 kommuner). NNR har dock vid en kvalitetsgranskning av denna sökning kommit fram till att AI har svårt att fånga alla kommuner som använder sig av instrumentet efterhandsdebitering, vilket innebär att data för denna frågeställning är osäker. NNR har ändå valt att redovisa insamlade övergripande data för respektive myndighetsområde, vid denna tredje sökning.

Efterhandsdebitering Livsmedelskontroll

Det är 150 kommuner som enligt denna sökning i data från kommunernas hemsidor med hjälp av NNRs AI och viss manuell genomgång fakturerar livsmedelskontroll i efterhand baserat på tidsåtgång. Det är ett antal kommuner där det anges att en fast avgift tillämpas, vilken kan faktureras i efterhand men där kopplingen till tidsåtgången i det enskilda fallet blir otydligare. Det är ett större antal kommuner där det verkar vara en blandad modell mellan fast och rörlig avgift som tillämpas. Det finns också ett antal kommuner där det är oklart vilken avgiftsmodell som tillämpas. Ingen uppgift har gått att hitta för 89 kommuner vid denna sökning. NNR utgår från att det är långt många fler än 150 kommuner som tillämpar efterhandsdebitering vid livsmedelskontroll, eftersom detta är obligatoriskt sedan 1 januari 2024.¹⁷

Efterhandsdebitering Miljöfarlig verksamhet

Det är 70 kommuner som enligt denna sökning i data från kommunernas hemsidor med hjälp av NNRs AI och viss manuell genomgång fakturerar miljöfarlig verksamhet i efterhand baserat på tidsåtgång, i någon mån. Ett stort antal av de 70 kommunerna har en blandad modell för faktureringen. För exempelvis Ydre kommun framgår av hemsidan "Efterhandsdebitering per timme för C/U-verksamheter (fast årlig avgift för tillståndspliktiga)". Vid NNRs kommungranskning år 2020 var det 11 kommuner som angav att avgiften vid miljöbalkstillsyn faktureras i efterhand baserat på tid för utfört arbete. Detta skulle alltså kunna tyda på en ökning.

Som bifynd vid en annan sökning, efter timtaxan för miljöfarlig verksamhet, har NNR data som visar att 16 av 281 kommuner har infört efterhandsdebitering av tillsynsavgiften gentemot företagen.

¹⁷ 7§, Förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter

Söderåsens miljöförbund (Klippan, Perstorp, Svalöv och Örskelljunga) skriver¹⁸ bl.a. på följande sätt angående tillsynsavgifterna:

Från och med den 1 januari 2024 kommer Söderåsens miljöförbund ha en ny taxa för vårt arbete inom miljöbalken. Taxan är antagen av kommunfullmäktige i Klippan, Perstorp, Svalöv och Örskelljunga.

Den nya taxan innebär att, med start 1 januari 2024, kommer avgift för all tillsyn av verksamheter debiteras i efterhand det vill säga efter att tillsynen har utförts. Detta gäller både för planerad tillsyn och eventuell uppföljande tillsyn. Debitering sker av all tid som lagts ner i ärendet.

Inför debitering skickas ett avgiftsbeslut om att miljöförbundet tar ut en avgift för tillsynen som utförts. Av beslutet framgår avgiftens storlek och hur ni gör om ni vill bestrida beloppet (överklaga beslutet). Faktura skickas ut efter mottaget avgiftsbeslut. Grundprincipen är att tillsynsmyndigheten ska ta betalt för det arbete som utförts, det vill säga för all den tid som lagts ner i ärendet. Det finns vissa delar av tillsynen som är skattefinansierad, exempelvis utredning av klagomål där arbetet inte leder till någon vidare åtgärd från vår sida (obefogade klagomål) och handläggning av överklaganden.

Efterhandsdebitering Serveringstillstånd

Vid sökning i data från kommunernas hemsidor med hjälp av NNRs AI och viss manuell genomgång framgår vissa indikationer på att några få kommuner använder någon form av efterhandsdebitering av tillsynsavgiften för ett serveringstillstånd. Det förefaller som att Ystad-Österlenregionens miljöförbund (kommunerna Simrishamn, Sjöbo, Tomelilla och Ystad) delvis tillämpar en rörlig timavgift för viss tillsyn av serveringstillstånd¹⁹.

NNRs kommentarer

En tydlig koppling mellan avgiften och kontroll/tillsynsinsatsen är viktig för företagsklimatet. Avgiftssystemens utformning kan påverka företagsklimatet genom att systemen är transparenta och logiska för de företag som är underkastade avgifterna. Från företagets synvinkel är avgifterna i många avseenden att likna vid inköpet av en konsulttjänst, exempelvis en kvalitetsgranskning. Kommunens tillsyn är inte frivillig men den utgår från principen att kommunen levererar vissa åtgärder för att säkerställa regelefterlevnad och rättvis konkurrens, och tar betalt för detta.

Företagen vill betala för den tillsyn/kontroll som faktiskt blir utförd (både inre och yttre tillsyn) och uppfattar det som logiskt att betala efter att den aktuella tillsynen/kontrollen har blivit utförd. Det finns en logik i att betala i förväg för den återkommande inre tillsyn som utförs rutinmässigt på kommunkontoret varje år. Däremot vill en företagare betala lite mindre om det yttre tillsynsbesöket blir kort därför att kvaliteten i verksamheten är uppenbart god eller lite mer om besöket blir längre därför att det upptäcks brister. Förtroendet för kommunens tillsyn/kontroll stärks om företagaren ser vad det är hen betalar för.

18 <https://www.smfo.se/arkiv/nyheter/2023/2023-12-05-information-om-taxa-och-avgifter?query=efterhand>

19 <https://ystadosterlenmiljo.se/download/18.36132368194d858335e199a2/1739449714319/Taxa%20f%C3%B6r%20pr%C3%B6vning%20och%20tillsyn%20enligt%20alkohollagen%20f%C3%B6r%20Simrishamn,%20Sj%C3%B6bo,%20Tomelilla%20och%20Ystads%20kommuner%20.pdf>

NNR ser efterhandsdebitering som ett verktyg i det kommunala arbetet med att skapa ett gott näringslivsklimat i kommunen. Verktuget behöver tillämpas på så många tillsynsområden som möjligt och NNR noterar i detta sammanhang att Tomelilla på sin hemsida angående avgiften för energimätning i byggnader skriver: "tidigare fast avgift + omsättningsbaserad del ersätts år 2024 av enbart timbaserad tillsynsavgift (debiteras i efterhand för nedlagd handläggningstid)".²⁰

Av undersökningen kan NNR dra slutsatsen att transparensen och tillgängligheten till information om avgifter på kommunernas hemsidor kan förbättras. Om NNR utgår från att samtliga kommuner tillämpar efterhandsdebitering vid livsmedelskontroll och att detta endast framgår på hälften av kommunernas hemsidor, så skulle samma förhållande kunna gälla för efterhandsdebitering på andra myndighetsområden. Med denna logik skulle hälften av Sveriges kommuner tillämpa efterhandsdebitering på avgiftsuttag vid miljöfarlig verksamhet, då en fjärdedel av Sveriges kommuner redovisar denna information på sin hemsida.

2.8 Förekomst av strategiska projekt

NNR använde frågeställningen: "Vilket underlag finns för att kommunerna arbetar i strategiska projekt inom regelförenkling/regelförbättring för företagen?" NNR har använt sökorden Rättviksmodellen, dialogbaserad tillsyn, efterhandsdebitering, servicegaranti och näringslivsfokus. Avsikten med frågeställningen var att identifiera om kommuner på eget initiativ arbetar med regelförenkling/regelförbättring på ett konkret och strategiskt sätt.

Det är 133 kommuner där NNR med hjälp av AI lyckats identifiera strategiska projekt i någon form. NNR vill dock betona att det vid manuell granskning visar sig att det finns stora osäkerheter i insamlade data. Exempelvis har NNR i några fall identifierat politiska förslag om ett strategiskt projekt, som av AI har tolkats som att ett sådant projekt också kommer att genomföras. I något fall har NNR också identifierat att information om ett projekt kommer från hemsidan för en grannkommun. NNR har ändå valt att på ett övergripande sätt redovisa insamlade data. Insamlade data kommer dock inte att redovisas för varje enskild kommun, i rapporten, eller i databasen för NNRs kommungranskningar²¹.

Det förefaller trots vissa osäkerhetsfaktorer finns en hel del kommuner i Sverige där projekt med en målbild kring regelförbättring för företagen är aktuella idag.

Det är 101 kommuner där NNRs AI-verktyg identifierat efterhandsdebitering i kommunernas beskrivningar av projekten, vilket är bra eftersom en tydlig och logisk debiteringsmodell ökar transparensen i myndighetsutövningen gentemot företagen. Efterhandsdebitering tas dock främst upp gällande livsmedelskontroll, där det är obligatoriskt sedan 1 januari 2024²². NNR efterlyser att debiteringsmodellen också tillämpas vid annan typ av myndighetsutövning såsom exempelvis miljötillsyn och alkoholtillsyn.

20 <https://tomelilla.se/download/18.3b4196ac193deb5bb51b7ffa/1736241618275/E%2025:21%20Taxa%20f%C3%B6r%20tillsyn%20av%20individuell%20m%C3%A4tning%20och%20debitering%20-20IMD.pdf>

21 <https://www.kommungranskning.se>

22 7§, Förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter

NNR vill i detta sammanhang lyfta fram Ystad, Tomelilla och Simrishamn som via Österlens miljöförbund, antagit mål om "riskbaserad och tillsbaserad tillsyn" och att successivt införa efterhandsdebitering av tillsynsavgifter inom alla sina områden, inklusive miljöbalktillsynen. Simrishamn förklarar att "Införandet pågår från år 2024. Målet är att skapa en mer transparent koppling mellan tillsynsin-sats och avgift för företagen."²³

Det är också 101 kommuner där NNRs AI-verktyg identifierat den så kallade Rättviksmodellen i beskrivningarna av projekten, vilket är positivt ur näringslivets synvinkel eftersom näringslivsklimatet är gott i kommuner med en myndighetsutövning som inspirerats av Rättviksmodellen. Av dessa 101 kommuner är det ett drygt 20-tal som hänvisar till föreningen Tillväxt & Tillsyn i beskrivningarna av projekten. Ett exempel är Lysekil som skriver "Lysekils kommun har beslutat att införa Rättviksmodellen som grundprincip för sin tillsyn och tillståndsgivning. Detta innebär att tillsynsmyndigheten och företagen ska arbeta med ömsesidig förståelse och förtroende för varandras roller. Praktiskt medför modellen att företag inte betalar tillsynsavgifter förrän kontroll verkligen genomförts, samt att kommunen fokuserar på tydlig kommunikation, snabb handläggning och en rådgivande inställning istället för enbart kontroll." NNR vill dock uppmärksamma att några omnämmanden av Rättviksmodellen på kommunala hemsidor handlar om att det motionerats om införande av densamma, utan att detta sedan genomfördes.

Det är 21 kommuner som tar upp att man använder servicegarantier i myndighetsutövningen. Detta är ett litet antal och NNR menar att det sannolikt är fler kommuner som lämnar någon form av servicegaranti till företagen, i åtminstone någon typ av myndighetsärende. Trots detta förefaller det vara en stor majoritet av kommunerna som helt avstår från detta instrument i sitt arbete med ett gott företagsklimat.

Det är 22 kommuner som tar upp dialoginriktad tillsyn i beskrivningen av projekten, vilket är positivt ur näringslivets synvinkel då motsatsen kan vara ett fokus på att identifiera fel i samband med tillsyn och kontroll.

Bland de 15 befolkningsmässigt största kommunerna i Sverige är det enligt NNRs AI-verktyg 5 kommuner som har tydliga offensiva projekt kring regelförbättring, med Linköping som främst fokuserar på servicegarantier samt Västerås, Borås, Huddinge och Eskilstuna som NNR uppfattar arbeta med inspiration från Rättviksmodellen. Huddinge kommun menar att särskilt bygglovsprocessen, som tidigare fått kritik, har effektiviserats och gjorts mer dialogorienterad. Kommunen har satt upp konkreta servicemål (t.ex. max antal veckor för beslut) och infört en kultur där tjänstepersoner aktivt vägleder företagen till lösningar istället för att enbart avslå eller förelägga.²⁴

Bland de 15 minsta kommunerna i Sverige är det två kommuner som har sådana projekt, Munkfors och Dals-Ed. Orsa kommun hänvisar till Munkfors arbete med näringslivsklimatet.

23 https://ystad.se/download/18.7fd8fd90191e4ea274f27ed3/1727861574654/Protokoll%20DIR_2024-05-21.pdf#:~:text=efterhandsdebitering%20inom%20omr%C3%A5dena%20milj%C3%B6balken%20och,kraft%20med%20b%C3%B6rjan%20den%201

24 https://www.svensktnaringsliv.se/regioner/stockholm/huddinge-vassar-servicen-till-foretagen_1204705.html

Antalet kommuner som driver olika näringslivsprojekt är relativt jämnt fördelade över Sverige. I exempelvis Norrbotten är det fyra kommuner som har sådana projekt. Södermanland förefaller ha en lite högre andel kommuner som har strategiska projekt beskrivna på sina hemsidor.

2.9 Kommunala telefontider för rådgivning om miljö & hälsa, serveringstillstånd, bygglov, näringsliv av och kontaktcenter

NNR använde frågeställningen: "Hur ser de kommunala telefontiderna ut för företag som behöver specifik rådgivning inom bygglov, miljö & hälsa, serveringstillstånd, näringslivsfrågor eller enbart allmän rådgivning från kontaktcenter?" Avsikten med frågeställningen var att identifiera hur tillgänglig kommunen är gentemot företagare som behöver specifik rådgivning inom olika områden, på en nivå som inte enkelt hanteras av allmän kundtjänstpersonal vid exempelvis kommunens kontaktcenter.

NNR har med hjälp av AI-verktyg från kommunernas hemsidor lyckats identifiera telefontider för 132 kommuner, för något av de verksamhetsområden som granskats. NNR noterar vid manuella sökningar att även andra än dessa 132 kommuner har telefontider angivna på sina hemsidor men att vår AI inte har lyckats identifiera dessa. Detta kan naturligtvis bero på brister i AI-verktyget men kan också tyda på att kommunernas telefontider inte alltid är helt transparenta på kommunernas hemsidor. NNR har vid manuella kontroller av insamlade telefontider noterat att telefontiderna uppges på olika sätt av olika kommuner och att många kommuner inte anger särskilda telefontider för olika typer av specialiserade handläggare på kommunen (exempelvis bygglovshandläggare), utan att det ofta framstår som att samtliga typer av specialiserade kommunala handläggare är tillgängliga på samma tider som kommunens växel/kontaktcenter. NNR är dock inte säkert på att så alltid är fallet. NNR noterar också vid manuella kontroller av insamlade telefontider att AI inte varit helt tillförlitlig i sin insamling. NNR har på grund av osäkerheten ändå valt att på ett övergripande sätt redovisa insamlade data. Insamlade data för varje enskild kommun kommer inte att redovisas i denna rapport, eller i databasen²⁵ för NNRs kommungranskningar.

Störst tillgänglighet finns för kommunernas växel/kontaktcenter. Det är 129 kommuner där NNR lyckats identifiera sådana telefontider. De kommuner som har störst tillgänglighet har 49 timmars telefontid per vecka (måndag-torsdag 07.00-17.00 och fredag 07.00-16.00). De kommuner som har lägst tillgänglighet har 30 timmars telefontid per vecka (måndag-fredag 08.00-12.00 och 13.00-15.00). En normal telefontid verkar vara mellan 35 och 40 timmar per vecka, med eller utan uppehåll för lunchstängt.

När det gäller mer specifik kommunal rådgivning, såsom tillgång till bygglovshandläggare finns det kommuner som förefaller ha en tillgänglighet på 49 veckotimmar. Det finns också exempel på kommuner med låg tillgänglighet, såsom tisdagar 10.00-12.00 och torsdagar 13.00-15.00 (4 timmar per vecka) eller måndag-torsdag 13.00-14.00 och fredagar 10.00-11.00 (5 timmar per vecka). Av de kommuner som NNR funnit data för är det 23 kommuner som har mindre än 10 timmars tillgänglighet för bygglovshandläggare per vecka.

²⁵ <https://www.kommungranskning.se>

När det gäller specifik kommunal rådgivning kring miljö & hälsa finns kommuner med en tillgänglighet på mellan 46 och 50 veckotimmar. Lägst tillgänglighet är 4 timmar per vecka (tisdagar 12.30-14.30 och torsdagar 08.00-10.00) ibland med kommentaren att övrig tid finns tillgänglighet via kontaktcenter. Det är 16 kommuner som har en tillgänglighet på 20 veckotimmar eller lägre.

När det gäller specifik kommunal rådgivning kring servering finns kommuner med en tillgänglighet på 49 timmar. Andra kommuner har en tillgänglighet på 8 veckotimmar (exempelvis måndag-torsdag 09.00-11.00). Det är 9 kommuner som har en tillgänglighet på 18 veckotimmar eller lägre.

När det gäller allmän rådgivning kring näringslivsfrågor har det varit svårt att hitta telefontider till näringslivskontoren. Vid en manuell granskning av ett antal hemsidor förefaller det vara vanligt att det är telefontiderna för kontaktcenter som tillämpas. Direktnummer till näringslivschef framgår dock ofta av hemsidorna. NNR uppfattar därför att näringslivscheferna generellt sett är tillgängliga på kontorstid.

Bland de 24 befolkningsmässigt största kommunerna finns 10 kommuner där NNR har lyckats identifiera telefontider till växel/kontaktcenter och snittet ligger där på 43 veckotimmar. Bland de 24 minsta kommunerna finns 10 kommuner där NNR har lyckats identifiera telefontider och snittet ligger där på 37 veckotimmar. Alltså små skillnader.

Bland de 24 befolkningsmässigt största kommunerna finns 10 kommuner där NNR har lyckats identifiera telefontider för bygglovsfrågor och snittet ligger där på 27 veckotimmar. Bland de 41 minsta kommunerna finns 10 kommuner där NNR har lyckats identifiera telefontider och snittet ligger där på 19 veckotimmar.

NNRs kommentarer

En viktig del i god tillgänglighet gentemot enskilda i kommunen är självklart telefontider. För att nyttan med dessa telefontider ska optimeras behöver de vara lättillgängliga på kommunens hemsida och välkända bland kommuninvånarna. Att NNR med hjälp av AI inte lyckats läsa av denna information från mer än hälften av kommunernas hemsidor samt ibland vid manuell kontroll upptäckt felaktigheter i avläsningarna, antyder att information om telefontider inte är tillräckligt lättillgänglig.

De kommuner som är mest tillgängliga har telefontider vardagar 07.00-17.00, ungefär samma tider då företagen har öppet för sina kunder och således behöver fokusera på verksamheten. Det är på kvällar och helger som företagare har störst möjlighet att ägna sig åt administration, verksamhetsutveckling och särskilda projekt (exempelvis ansökan om bygglov). NNR föreställer sig att trafikdata från kommunernas hemsidor visar hur företagare på kvällar och helger söker information om exempelvis tillstånd och tillsyn. Vid sådan informationssökning dyker säkert ibland frågor upp som inte besvaras på hemsidan och då personlig rådgivning från kommunens sida skulle vara av stort värde. Kommunerna behöver överväga hur företagens behov av personlig rådgivning och information skulle kunna tillmötesgå på bästa sätt. NNR menar att ett särskilt kontaktcenter, riktat specifikt till företagare, skulle kunna övervägas för att förstärka tillgängligheten.

2.10 Digitala verktyg

NNR använde frågeställningen: "Vilka digitala verktyg använder sig kommunen av?"

NNR har med hjälp av AI lyckats identifiera svar på denna frågeställning för 210 kommuner, vilket innebär att NNR inte kunnat finna någon information om digitala tjänster på kommunens hemsida för 80 kommuner (28 procent). NNR har använt följande sökord: ärendehanteringssystem, diarieföringssystem, systemförvaltning, Ciceron, Platina, Castor, W3D3, Abou, Open ePlatform, Evolution, handläggningssystem, upphandling.

Frekvens i användning av olika digitala verktyg

Antal kommuner	Digitalt verktyg
58 kommuner	Ciceron
34 kommuner	Evolution
23 kommuner	Min sida/Mina sidor
19 kommuner	W3D3
18 kommuner	Platina
18 kommuner	Public 360
13 kommuner	Lex
8 kommuner	Castor
3 kommuner	EDP Vision
2 kommuner	LIS
1 kommun	Adato, Novi, Artvise, LINA, LIS, Meeting Plus, MMP, Nova, NSP, Open ePlatform, Servis, TFS, Stratsys, TeamEngine, TOPdesk

Bland de 80 kommuner där inget specifikt namn på ett digitalt verktyg har namngivits är det 21 kommuner som formulerar på sin hemsida att det finns ett dokument- och ärendehanteringssystem, utan att namnge detsamma. Det är således 59 kommuner som på sin hemsida inte redovisar om ett digitalt dokument- och ärendehanteringssystem används, dvs 20 procent av Sveriges kommuner.

Bland de 20 befolkningsmässigt största kommunerna är det 3 som inte på hemsidan redovisar vilket digitalt system de har, och samma antal gäller för de 20 minsta kommunerna.

NNRs kommentarer

NNR finner det positivt och föga förvånande att så många kommuner har åtminstone ett digitalt diarie- och ärendehanteringssystem. Många kommuner har säkert flera olika system. Trots detta är det överraskande att NNR inte lyckats hitta information om detta för så många som 59 kommuner. NNR har mycket svårt att tro att det är 20 procent av kommunerna som helt saknar digitalisering i detta avseende. Om detta trots allt skulle vara fallet i någon av dessa kommuner menar NNR att det finns mycket att vinna på en digitalisering.

3. Slutsatser och NNRs rekommendationer

NNR anser att det blir problematiskt med den stora spridningen mellan kommunernas timtaxor som noteras, såväl ur ett nationellt som lokalt perspektiv. Kommunernas motprestation blir svår att härleda mot bakgrund av att timtaxorna skiljer sig åt så mycket. Skillnaderna förstärks också när kommunerna lägger ned olika mycket tid på liknande ärenden.

NNR menar att resultaten från undersökningen ger skäl att fråga sig om storstadskommuner (inklusive många pendlingskommuner) tar ut omotiverat höga timtaxor jämfört med landsbygdskommuner. För att ytterligare understryka att differenserna inte enbart handlar om extremvärden har NNR jämfört genomsnittet av timtaxorna för de 10 befolkningsmässigt största kommunerna med de 10 minsta på de fyra olika myndighetsområden som granskats. Det visar sig att skillnaderna gentemot riksgenomsnittet är stora åt båda hållen (de små har låga avgifter och de stora höga). Skillnaderna är anmärkningsvärda med tanke på att större kommuner i högre utsträckning har fler ärenden, fler handläggare och högre specialisering, vilket borde kunna leda till högre effektivitet och därmed lägre avgifter. NNR efterlyser en diskussion om hur taxorna sätts och beräknas. Hur timtaxorna har beräknats redovisas av några få kommuner, exempelvis Stockholm²⁶. NNR efterlyser vidare större transparens från kommunerna angående bakgrunden till företagets kostnader, i form av kommunens intäkter och kostnader för myndighetsutövningen. Det bör enligt NNR eftersträvas ett tydligt samband mellan hur timtaxan beräknas och kommunens arbetsinsats (kostnader) gentemot företaget. Det gynnar inte företagsklimatet i Sverige att skillnaderna är så stora som resultaten från denna undersökning visar; i synnerhet inte om de får stå omotiverade.

Undersökningen visar att det finns stora skillnader mellan kommunerna när det gäller handläggningstiderna för serveringstillstånd och därmed en stor potential att snabba upp dessa. NNR menar att detta visas genom att kommuner med olika förutsättningar och storlekar idag finns bland de snabbare kommunerna. Mot bakgrund av NNRs tidigare kommunundersökningar menar NNR att det för samtliga kommuner bör gå att förkorta handläggningstiden till åtminstone tre veckor när det gäller att bevilja ett stadigvarande serveringstillstånd, givet att ansökan är komplett. Likvärdiga handläggningstider mellan kommunerna är också betydelsefullt ur ett konkurrens- och rättssäkerhetsperspektiv. De kommuner som klarar 1 till 3 veckor idag bör studeras närmare av övriga kommuner vad avser handläggnings- och beslutsprocesserna.

Det är positivt att så många som 133 kommuner driver någon form av strategiska projekt inom regelförenkling/regelförbättring som kunnat detekteras av NNRs AI, även om det finns en hel del osäkerheter i den insamlade datan. Vid sökning efter strategiska projekt i kommunerna (bland annat genom sökordet servicegarantier) har NNR genom AI lyckats identifiera 21 kommuner som erbjuder en servicegaranti på något av de myndighetsområden som granskats. Detta är ett litet antal och NNR menar att det sannolikt är fler kommuner som lämnar någon form av servicegaranti till företagen, i åtminstone någon typ av myndighetsärende. Trots detta förefaller det vara en stor majoritet av kommunerna som helt avstår från detta instrument i sitt arbete med ett gott företagsklimat.

26 <https://nnr.se/wp-content/uploads/Stockholm-Timavgift-med-underlag-for-berakning-av-avgiften-enligt-livs-2025.pdf>

NNR menar att kommunerna behöver förstå det starka signalvärdet i att erbjuda kompensation vid bristande service och betydelsen av detta för näringslivsklimatet. För företagen är det viktigt att i förväg veta hur lång tid ett ärende tar att behandla och hur handläggningen går till eftersom det ger möjlighet till bättre planering, framförhållning och förutsägbarhet i verksamheten.

Företagen vill betala för den tillsyn som faktiskt blir utförd (både inre och yttre tillsyn) och uppfattar det som logiskt att betala efter att den aktuella tillsynen har blivit utförd. Transparensen gentemot företagen, som ligger i en efterhandsdebitering av tillsyns- och kontrollavgifter, har inte spridit sig så snabbt och brett som näringslivets företrädare hade hoppats på. Efterhandsdebitering vid livsmedelskontroll är obligatorisk sedan år 2024, men detta framgår inte tydligt av kommunernas hemsidor när NNR med hjälp av AI söker efter sådan information. NNR lyckas med hjälp av tre olika sökningar hitta information om efterhandsdebitering i samband med annan tillsyn på några områden och i några kommuner, men inte på samma breda sätt som skulle önskas. NNR ser efterhandsdebitering som ett verktyg i det kommunala arbetet med att skapa ett gott näringslivsklimat i kommunen.

En viktig del i god tillgänglighet gentemot enskilda i kommunen är självklart telefontider. För att nyttan med dessa telefontider ska optimeras behöver de vara lättillgängliga på kommunens hemsida och välkända bland kommuninvånarna. Att NNR med hjälp av AI inte lyckats läsa av denna information från mer än hälften av kommunernas hemsidor samt ibland vid manuell kontroll upptäckt felaktigheter i avläsningarna, antyder att information om telefontider inte är tillräckligt lättillgänglig. De kommuner som är mest tillgängliga har telefontider vardagar 07.00-17.00, ungefär samma tider då företagen har öppet för sina kunder och således behöver fokusera på verksamheten. Det är på kvällar och helger som företagare har störst möjlighet att ägna sig åt administration, verksamhetsutveckling och särskilda projekt (exempelvis ansökan om bygglov). Kommunerna behöver överväga hur företagens behov av personlig rådgivning och information skulle kunna tillmötesgå på bästa sätt. NNR menar att ett kontaktcenter, riktat särskilt till företagare, skulle kunna övervägas för att förstärka tillgängligheten.

NNR har tidigare (år 2020) gjort jämförelser av olika kommuntyper när det gäller digitaliseringsgrad och det visade sig då att befolkningsmässigt större kommuner såsom exempelvis större städer hade en dubbelt så hög digitaliseringsgrad som landsbygdskommuner. En ökad digitaliseringsgrad gav dock inte något generellt genomslag när det gällde effektiviteten, varken mätt i kortare handläggningstider eller i lägre avgifter. Vid denna undersökning år 2025 har NNR endast undersökt vilka digitala system som används i kommunerna och endast lyckats hitta sådan information för 210 kommuner. Vid jämförelser mellan kommunerna framträder inga signifikanta skillnader. NNR konstaterar dock att digitaliseringen inom kommunerna behöver fortsätta att utvecklas.

Ett viktigt instrument i arbetet mot en mer enhetlig regeltillämpning är utvärdering. Regeltillämpning i form av tillståndsgivning och tillsyn/kontroll har svårt att utvecklas om myndigheten inte först bildar sig en uppfattning om hur det fungerar i dagsläget, genom en utvärdering, tar ställning till en målbild och sedan beslutar om åtgärder som leder i önskvärd riktning.

Skillnaderna mellan kommunerna består över tid, trots att NNR och näringslivet uppmärksammat detta på många sätt genom åren. Mer behöver göras och här kan regeringens förenklingsåtgärder tas som förebild. Ett antal statliga myndigheter inklusive länsstyrelserna har de senaste åren fått konkreta förenklingsuppdrag av regeringen och en liknande metodik borde kunna tillämpas internt

i kommunerna och av regeringen direkt gentemot kommunerna, eller via länsstyrelserna. Kommunerna behöver bidra till att den nationella förenklingspolitiken får positiva effekter, bl.a. på Sveriges konkurrenskraft.

NNR menar att kommunerna måste se till att tillämpningen av regelverken är så enhetliga som möjligt i hela Sverige. Detta är viktigt för rättssäkerheten, likabehandlingen, konkurrensneutraliteten och företagsklimatet i Sverige.

NNR har funnit att metodiken att ta hjälp av AI har givit NNR tillgång till information om kommunal regeltillämpning som på ett relevant sätt kompletterar den information som tidigare samlades in via enkäter till kommunala handläggare. NNR bedömer att metodiken kan tillämpas igen i framtiden, till nytta för näringslivet. Troligen med än högre tillförlitlighet än idag, då AI-verktygen ständigt utvecklas.

NNRs rekommendationer för kommunal regeltillämpning

- » Tillstånds- och tillsynspersoner bör prioritera att arbeta med råd och vägledning för att göra rätt samt inspirera till att öka viljan att göra rätt. Målet för tillstånds- och tillsynsverksamhet är att all verksamhet ska ha full regelefterlevnad. Det betyder att tillstånds- och tillsynsverksamhetens syfte är att få företagen att göra rätt från början och på så sätt bidra till ökade möjligheter för fler företag att utvecklas. Målet är inte att hitta eller bestraffa fel.
- » Skapa transparens och logik i avgiftsstrukturen, bl.a. genom efterhandsdebitering. Avgifter som finansierar myndighetsutövning bör vara tydligt kopplade till den faktiskt nedlagda arbetstiden och bör faktureras i efterhand. Efterhandsdebitering har en naturlig logik för en företagare och undviker den förtroendeförlust som ofta uppstår vid schabloniserad förhandsdebitering som även kan liknas vid ett abonnemangsavtal med varierande eller bortfallande motprestation.
- » Korta handläggningstiderna och inför servicegarantier. Företagen behöver förutsebarhet i kontakten med myndigheter. Myndighetsutövning behöver därför ske med så kort handläggningstid som möjligt (NNR rekommenderar anpassade handläggningstidsmål efter ärendetyp) och behöver förenas med ett garantiåtagande från myndighetens sida, som ligger på en nivå nära den genomsnittliga handläggningstiden. Garantiåtagandet bör vara förenat med en påföljd.
- » Höj servicenivån. Myndigheter bör ha en hög ambitionsnivå när det gäller både specifik ärenderådgivning och allmän vägledande rådgivning. En väg in till kommunen (företagslots) är ett bra sätt att möta företagets behov av allmän vägledande rådgivning.
- » Kommunernas information till kommuninvånarna, däribland kommunens företagare, via hemsidan behöver vara tydlig, lättillgänglig och sökbar.
- » Utöka arbetet med samsyn mellan myndigheter för att minska skillnader i tillämpningen av nationella regelverk. Ett samsynsarbete bör utgå från idén att två handläggare inom samma myndighet måste motverka skillnader i tillämpningen genom att diskutera och jämföra uppfattningar i konkreta ärenden. Denna myndighetsinterna process måste kunna utvidgas över myndighetsgränser och regiongränser för att uppnå en större samsyn och minskade skillnader.
- » Utnyttja digitaliseringens möjligheter. Använd digitaliseringen för att skapa transparens och effektivitet i myndigheternas tillämpning av regelverken. Med offentlighet för avidentifierade myndighetsbeslut kan företagen ifrågasätta skillnader och de mest effektiva myndigheterna tjäna som goda exempel. Resurser behöver avsättas för att en myndighets olika IT-system ska kunna integreras bättre. "Smarta formulär" som indikerar när uppgifter saknas är ett exempel på sätt att höja servicenivån och utnyttja digitaliseringens möjligheter.
- » Stärk kommunikationen mellan myndighetens näringslivsenhet och övriga förvaltningar för att öka förståelsen för företagets kommersiella villkor. Myndigheternas näringslivsfrämjande policys och åtgärder måste uppmärksammas inom hela den förvaltningen för att myndighetsutövningen ska påverkas på avsett sätt.

- » Stärk kompetensen hos tjänstemän vid myndighetsutövning. Tjänstemän behöver inte bara ha en hög specifik teknisk kompetens utan även en hög allmän myndighetskompetens som inkluderar en attityd till företagare som stärker regelefterlevnad (kommunikativ förmåga och en väl avvägd attityd vid upptäckt av fel).
- » Myndigheterna bör löpande utvärdera vilka effekter deras tillämpning av regelverken får för allmänheten och för företagen. Utvärderingen bör mäta måluppfyllelsen, d.v.s. förbättrad trygghet för allmänheten. Se till att kunskap från utvärderande åtgärder kommer myndighetsutövande förvaltningar till del. De myndighetsutövande förvaltningarna behöver efterfråga den kunskap som inhämtas på bland andra näringslivsavdelningen.
- » Tillsyn bör vara proportionerlig och riskstyrd utifrån det enskilda företaget. Resursinsatsen vid tillsynen och tillsynsfrekvensen bör vara proportionerlig mot risken i verksamheten. Riskbedömningar ska vara individuella för varje företag/tillsynsobjekt och inte smittas av allmänhetens generella riskuppfattning av branschen, eller andra generella faktorer. Tillsynsbesök där inga eller ringa problem kan antas uppdagas, bör undvikas i största möjliga mån.
- » Myndigheterna bör samordna sin tillsynsverksamhet på olika tillsynsområden för att underlätta riskbedömningar. Vid god ordning i en verksamhet på ett tillsynsområde bör det finnas presumtion om god ordning i verksamheten även på andra tillsynsområden.
- » Ta hjälp av företagens egenkontroll och tredjepartscertifiering. Utnyttja de synergieffekter som uppstår genom att det arbete som utförs i samband med tredjepartscertifiering och god egenkontroll i viktiga avseenden liknar kommunens myndighetsutövning.

Bilaga 1

NNR har använt följande frågeställningar på insamlad data från kommunernas hemsidor:

- Vilken är timtaxan för kommunens livsmedelskontroll?
- Vilken är timtaxan för kommunens tillsyn av miljöfarlig verksamhet?
- Vilken är timtaxan för kommunens behandling av bygglov?
- Vilken är timtaxan för kommunens tillsyn av serveringstillstånd?
- Vilken är den kommunala avgiften för stadigvarande serveringstillstånd?
- Vilken är kommunens handläggningstid för ett serveringstillstånd?
- Hur/när debiteras tillsynsavgift/kontrollavgift för olika typer av myndighetsutövning i kommunen?
- Vilket underlag finns för att kommunerna arbetar i strategiska projekt inom regelförenkling/regelförbättring för företagen?
- Hur ser de kommunala telefontiderna ut för företag som behöver specifik rådgivning inom bygglov, miljö & hälsa, serveringstillstånd, näringslivsfrågor eller enbart allmän rådgivning från kontaktcenter?
- Vilka digitala verktyg använder sig kommunen av?

Näringslivets Regelnämnd

Näringslivets Regelnämnd (NNR) är det samlade näringslivets företrädare i regelförbättringsfrågor. Vår uppgift är att förespråka och verka för effektivare och mindre kostsamma regelverk, sänkta regelkostnader samt relevant uppgiftslämnande och en minskad uppgiftslämnarbörd för företag.

NNR samordnar och koordinerar näringslivets regelförbättringsarbete på nationell, europeisk och internationell nivå. NNR tar initiativ till dialoger med riksdag, regering, myndigheter och kommunföreträdare liksom med företrädare på EU-nivå och bedriver utvecklingsprojekt för effektivare regler och en effektiv regeltillämpning. Detta fokuserade verksamhetsområde gör att NNR är unik bland näringslivsorganisationer i Europa.

NNR bildades år 1982 och är en oberoende, politiskt obunden ideell förening helt finansierad av sina medlemmar. Bland medlemmarna finns 27 svenska näringslivsorganisationer och branschförbund som tillsammans representerar ca 300 000 företag. Mer information om NNR finns på www.nnr.se.

Näringslivets Regelnämnds medlemmar 2026

Almega | Drivkraft Sverige | Fastighetsägarna Sverige | Finansbolagens Förening | Fondbolagens Förening | Företagarna | IKEM, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige | Kontakta | KTF – Kemisk Tekniska Företagen | Lantbrukarnas Riksförbund | Livsmedelsföretagen | Läkemedelsindustriföreningen | Privattandläkarna | SBMI – Sveriges bergmaterialindustri | Småföretagarnas Riksförbund | Stockholms Handelskammare | SVCA | Svensk Dagligvaruhandel | Svensk Handel | Svensk Industriförening | Svensk Sjöfart | Svenska Bankföreningen | Svenskt Näringsliv | Teknikföretagen | TMF – Trä- och Möbelföretagen | Visita | Återvinningsindustrierna